

ליל שבת קודש פרשת וירא ה'תש"ם

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ק"י המדבר מהזדככות דברי תורה בפה האדם, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, לא ימוש ספר התורה הזה מפיד (יהושע א'), כי התורה היא רוחניות, ואשר זך ישר פעלו, ושכלו רוחני, יכול לתפוס כל התורה כולה ולא ישבת דבר, כי דבר רוחני אינו תופס מקום, ויכולה התורה להתפשט ולשכון בשכלו, אך מי שהוא מגשם דברי התורה, ועושה ממנה ממשות, אזי יש לה שיעור וקצבה כמה הוא יכול לתפוס בשכלו ולא יותר, ואם ירצה להשיג יותר אזי ידחה מה שכבר נכנס בשכלו, בדרך כל דבר גשמי אם הוא כבר מלא, אם ימלאנו יותר ידחה מה שהיה בו כבר, וזהו: "לא ימוש ספר התורה" ימוש מלשון ממשות, כמו שכתוב (שמות י'): "וימש חשך", כלומר הזהר שלא תהיה ממשות וגשמיות בדברי התורה, 'מפיד', כלומר מחמת פיד שיוצא מאתך יהיה לה ממשות וגשמיות, תזהר מזה, וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (בבא מציעא פה) שהתענה רב יוסף ארבעים יום שיתקיים לימודו, אחוו לה לא ימוש מפיד, ושוב התענה וכו' אחוו לה ומפי זרעך וכו', כלומר שלא ימוש ויגשמו מפיד, ואזי יתקיים תלמודו, כי לא יהיה שכחה, כי דבר רוחני אינו תופס מקום, ודוק, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה עיקר לימוד התורה צריך להיות לשם אל עולם, היינו בכדי למצוא את הקדוש ברוך הוא על ידי לימודו, כי התורה היא חכמתו יתברך, וכל שאדם מדבק עצמו בתורה, בן נתגלה אליו אלקותו יתברך, כי הלא רצונו יתברך גנוז בתוך התורה, ובלי התורה אין אנו יודעין רצונו יתברך כלל, אבל כשאדם לומד תורה להכיר את אמתת מציאותו יתברך, אזי מתגלה לפניו כל הדברים הסתומים, וזוכה לראות אור גדול, וכמו דאיתא בזוהר הקדוש (מצורע נ"ג): אמאי אקרי תורה? בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים דלא אתידע עיין שם, וזה צריך להיות כל עיקר כוונת האדם בלימודו, שיזכה להכיר את הקדוש ברוך הוא על ידי התורה, ולא יהיה התורה אצלו כחכמה בעלמא חס ושלום, כי אז אין התורה מזככת אותו, אלא אדרבה, מתגשמת מתוך פיו, ושורה בו שכחה ואינו זוכר התורה

כלל, מה שאין כן כשאדם לומד כדי להכיר את השם יתברך על ידי התורה, אזי דברי תורה מזדככין בפיו, והתורה מזוכך חומריות גופו, ונתקיים בו פסוק הנ"ל, לא ימושו וגו', היינו שאין התורה נעשה אצלו ממשות וישות, רק נשאר בדקותה ורוחניותה, וגם האדם עולה ומזדכך על ידה, והתורה משתמרת בקרבנו, ואינה נשכחת ממנו כלל, כי על ידי שהוא כבר רוחני ומזוכך, התורה נשארת אצלו רוחני, ודבר רוחני יש לה קיום לעד ולעולמי עולמים.

וכל זה נקרא תורה לשמה, היינו שלומד לשם אל עולם, כדי לדבק נשמתו בו יתברך, ואינו לומד למען כסף, כבוד או גדולה, שזה נקרא לא לשמה, וכל שכן שאינו לומד בכדי לקנטר ולהזיק אחרים בלימודו, כי אז נוח לו שלא נברא (ברכות י"ז), ונבילה טובה הימנו (ויקרא רבה פרשה א'), רק לומד בענוה ובשפלות יתירה, שמכיר את מקומו, איך שהוא שפל ונכזה לפניו יתברך, ועדיין לא זכה ליכנס אל פתח הקדושה כלל, כי כל מה שמחזיק עצמו ללא כלום, וכאילו עדיין עומד מבחוץ לגמרי, כך נכנס בו דברי תורה ומתקיים בו, וכמאמר חכמינו הקדושים (תנחומא כי תבא) אין התורה מתקיימת אלא במי שדעתו נמוכה עליו, ואז התורה מזוכך חומריות גופו, ונזדככין נשמתו וגופו גם יחד באור התורה, וזוכה לחזות בנועם הוי"ה ולבקר בהיכלו, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כתיב בפרשות השבוע (בראשית י"ח) וירא אליו ה' באלני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום, והנה יש לומר שהתורה הקדושה מלמד אותנו לימוד לדורות, איך יזכה אדם שיתגלה אליו השכינה הקדושה, בבחינת וירא אליו ה', וזהו על ידי התורה הקדושה, שהיא בחינת אלני ממרא, היינו אילן החיים, וכמו שכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה וגו', כי מאמרי התורה הקדושה יאירו לו אור השכינה הקדושה, עד שיזכה לתדבק בה באמת, אבל בתנאי שיהיה לימוד התורה בשפלות אמיתי, ולא יתגשם התורה מפיו חס ושלום, וזהו, והוא יושב פתח האהל כחום היום, שאדם תמיד ידמה לעצמו שהוא יושב רק על פתח האהל של הקדושה, ועדיין לא זכה ליכנס פנימה כלל, היינו שיהיה לו ענוה ושפלות אמיתי, ואזי הלימוד שלו יהיה על דרך הנ"ל של לא ימושו וגו', שלא יהיה נעשה גשמיות וממשות מדברי תורה, רק ימצא את הקדוש ברוך הוא על ידי התורה, ואזי יתקיים בו לא ימושו מפוך ומפי זרעך ומפי זרעך, שיחזור תורה על האכסניא שלה, וכמו שדרשו חכמינו הקדושים (בבא מציעא דף פה.) כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, - שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר לא ימושו וגו',

מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה, כי על ידי שלומד תורה לשמה אין שולט בו מדת השכחה כלל.

וזהו כחום היום, היינו אפילו שמבחוץ בוערות התאוות והקליפות מאד, וכמעט שלא יהיה נשרף על ידם (עי' ליקוטי הלכות אישות הלכה ד'), אם בכל פעם הוא בורח אל תוך התורה הקדושה, ומתחיל ללמוד בה בחשק חדש, כאילו עדיין לא למד כלל, אזי התורה הקדושה יציל אותו מכל התאוות רעות של עולם הזה, ולא ישלטו בו כלל, כי כשאדם מדמה לעצמו שהוא יושב על פתח הקדושה ורוצה ליכנס לפנים, ולומד תורה בכדי להכיר את הקדוש ברוך הוא, אזי אין שולטים בו תאוות עולם הזה כלל, רק מתגבר כארי נגד כולם, וזוכה ליכנס לתוך שערי הקדושה ולהתענג על נועם זיו השכינה באמת.

וזה המשך דברי הפסוקים, וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וגו' שלשה אנשים הם בחינת החוט המשולש הנ"ל של הוא ובנו ובן בנו, וכאן הרמז על אברהם יצחק ויעקב, שעל ידם נשלמה החוט המשולש, ומהם יצאו כלליות נשמות ישראל, כי מיד שנשלמה החוט המשולש, שוב תורה מחזרת על אכסניא שלה, ולכן כבר זכו כל נשמות ישראל לקבל את התורה, והנה איתא במדרש רבה (פרשה מ"ח ס"ו ט') שאלו השלשה אנשים, אחד נדמה לו בדמות סדקי (רוכל המחזר בעיירות מוכר לחם), ואחד נדמה לו בדמות נווטי (ספן מנהיג ספינה), ואחד בדמות ערבי (סוחר ישמעאל), ואמר אברהם אבינו, אם רואה אני ששכינה ממתנת עליהם, אני יודע שהן בני אדם גדולים, ואם אני רואה אותן חולקים כבוד אלו לאלו אני יודע שהן בני אדם מהוגנים, וכיון שראה אותן חולקין כבוד אלו לאלו ידע שהן בני אדם מהוגנים, ויש להבין למה נתגלו אליו האנשים בצורות אלו דייקא? ויש לומר על פי המשך דברים הנ"ל, כי הרוכל המחזר בעיירות מוכר לחם מרמז על הצדיק, שזוכה להתגלות השכינה על ידי התורה הקדושה, שהוא צריך להיות מעורב בין הבריות ולנהוג משא ומתן עם כולם, ואף על פי כן ישאר דבוק בו יתברך ולא יבלבלו אותו כלל, כי אין זה שלימות לסגור את עצמו בחדר ולפרוש עצמו מכולם, רק עיקר השלימות הוא לגלות לכולם את אמתת מציאותו יתברך, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (אבות ב') אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, רק תגלה ותפרסם אותה לכולם, ולכן הראשון נדמה לו כרוכל המחזר בעיירות למכור לחם, היינו לרמז לו ששלימות התורה הוא כשמוכן למכור אותו לכל, והשני נדמה לו כספן, שהוא מנהיג ספינה, ועל יורדי הים כתיב (תהלים ק"ז) יעלו שמים ירדו תהומות וגו', היינו בתוך הים שם רואים בכל עת ורגע גלי הים שעולים ויורדין תמיד, וזהו

רמז נפלא לאדם שרוצה לזכות לגילוי שכינה, שיהיה מוכן לכל מיני עליות וירידות שבעולם, כי בוודאי לא בפעם אחת זוכה אדם לראות את השכינה, רק צריך לעבור עליו הרבה משברים וגלים, בבחינת (תהלים מ"ב) כל משברך וגליך עלי עברו, ואם הוא מחזיק מעמד בכולם, אזי סוף כל סוף מתגלה אליו השכינה, וזהו הרמז בספן, שתמיד נוסע דרך גלי הים שעולים ויורדין, והוא יודע איך לעבור לשלום בין כולם, והשלישי הוא ערבי סוחר ישמעאל שמרמוז על ענין התפילה, בבחינת (בראשית מ"ז) וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל עניך, ותרגומו ארי קביל ה' ית צלותך (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ז'), כי בוודאי להתגלות השכינה האדם צריך לעסוק תמיד בתפילה והתבודדות אליו יתברך, בנוסף ללימוד תורה לשמה, כי התפילה היא עצם התגלות השכינה בבחינת (דברים י') הוא תהלתך והוא אלהיך, וכל מה שאדם מרבה להתפלל ולדבר אליו יתברך כן זוכה להתגלות יתירה של השכינה הקדושה.

וזהו מה שאמר אברהם אבינו (בדברי המדרש הנ"ל) אם רואה אני ששכינה ממתנת עליהם, אני יודע שהן בני אדם גדולים, ואם אני רואה אותן חולקים כבוד אלו לאלו אני יודע שהן בני אדם מהוגנין, וכיון שראה אותן חולקין כבוד אלו לאלו ידע שהן בני אדם מהוגנין, היינו שבוה הבחין אברהם אבינו את גדולתן, שראה שהשכינה הקדושה ממתנת עליהם, כי כל שלשתן מרמזים על עבודת הצדיק איך הוא זוכה שמתגלה אליו השכינה, ועיקר המבחן העולה על כולם הוא "אם הם חולקין כבוד אלו לאלו", כי בכדי לזכות לגילוי שכינה צריכין להיות נזהר מאד במצוות בין אדם לחבירו, ולכבד את השני כנפשו, ואז בודאי יתגלה אליו מלך הכבוד ויהיה גופו מכובד על הבריות וישא חן בעיני אלקים ואדם, והשם יתברך יזכינו ללמוד תורה לשמה ולעסוק תמיד בתפילה אליו יתברך, עד שיתגלה אלינו השכינה הקדושה ונזכה להכלל בה לגמרי מעתה ועד עולם ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת וירא ה'תש"ם

בשבת קודש בבוקר בקידושא רבא דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד בספורי מעשיות של רביז"ל במעשה מבערגיר ועני דף רכ"ח עיין שם.

וילך ויסע תכף המלך הראשון הנ"ל ובא לשם, למקום בת הקיסר הנ"ל, ועשה לו שיר, ונעץ בתוך השיר על-פי החכמה זו כל אותן המקומות, דהיינו השבעה עדים הנ"ל, אך על-פי השיר נודמן לו, שלא סדרם כסדר את המקומות הנ"ל, כי כן הגיע לו על-פי חכמת השיר ובא לשם על המקום הנ"ל, והגיד השיר כשמע בת הקיסר המקומות הנ"ל, נפלא בעיניה, ונראה לה שמוכרח שזהו בן גילה, רק היה קשה בעיניה על שלא סדרם כסדר, אך אף-על-פי-כן חשבה בדעתה, אולי מחמת חכמת משקל השיר בא לו זה הסדר, ונסכם בלבה, שזה הוא, וכתבה לו, שהיא משדכת לו, ונעשה שמחה ורעש, שנמצא לה בן גילה, והכינו על החתנה.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביו"ל ממשיך לספר, וילך ויסע תכף המלך הראשון הנ"ל ובא לשם, למקום בת הקיסר הנ"ל, ועשה לו שיר, ונעץ בתוך השיר על-פי החכמה זו כל אותן המקומות, דהיינו השבעה עדים הנ"ל, אך על-פי השיר נודמן לו, שלא סדרם כסדר את המקומות הנ"ל, כי כן הגיע לו על-פי חכמת השיר ובא לשם על המקום הנ"ל, והגיד השיר, כי כל אחד ואחד בוודאי רוצה לקחת את בת הקיסר לאשה, המרמזת על השכינה הקדושה, כי כל בר ישראל כוסף ומשתוקק מאד לדבק עצמו בשכינה הקדושה, ולהתעלות בתכלית מדריגה העליונה, אבל לא כל אחד ואחד מוכן למסור נפשו, ולעבוד יגיעות וטרחות עצומות למצוא אותה, ונדמה לו שיחקה אחרים (שקורין נאך מאכין), או יגזול עבודות מאחרים, ועל ידי זה ימצא את השכינה הקדושה, וכמו שעשה כאן המלך הראשון, שלא היה החתן האמיתי של הבת קיסר כלל, רק החתן האמיתי מסר לו הסימנים בנדבת לבו, כי ראה שאינו יכול לקחת אותה, אבל המלך ברוע לבו שלח אותו רחוק מאתיים פרסאות כדי שלא יפריע לו, ואיש כזה בוודאי אינו יכול לדבק עצמו בהשכינה הקדושה, כי התנאי הראשון להשגת השכינה שיזהר מאד בכל המצוות בינו לבין חבירו, ויכיר טובה למי שעשה לו טובה, ואם הבחור מסר לו סימנים איך לקחת את הבת קיסר, היה מוטל עליו חוב קדוש לכבד ולייקר אותו בכל מיני כבוד ויקר, ולא לזרוק אותו ולשלח אותו, ולכן בשעה שהכין את השיר לשיר אל הבת קיסר, ולקחת אותה, לא יצא לו לסדר את השיר בסדר הראוי, כי זה היה רק חיקוי בעלמא, ולא היה לו הדרך הנכון לדבק עצמו בשכינה הקדושה כלל.

כשמע בת הקיסר המקומות הנ"ל, נפלא בעיניה, ונראה לה שמוכרח שזהו בן גילה, רק היה קשה בעיניה על שלא סדרם כסדר, אך אף-על-פי-כן חשבה בדעתה, אולי מחמת חכמת משקל השיר בא לו זה הסדר, ונסכם בלבה, שזה הוא, וכתבה לו, שהיא משדכת לו, ונעשה שמחה ורעש, שנמצא לה בן גילה,

והכנינו על החתונה, כי הנה חכמינו הקדושים אומרים (פנהדרין ק"ה) חוצפא, אפילו כלפי שמיא מהני, שלפעמים אדם הולך בחציפות ועזות, ומועיל לו, כמו המלך כאן, שרצה לקחת את הבת קיסר שהיא השכינה, והיא אמרה לו שהיא משתדכת עמו, וכאילו הטעה אותה, אבל הכל מחמת הבחירה והנסיון, כי לפעמים מתגלים בעולם מנהיגים ומפורסמים של שקר, שכל ממשלתם הוא כמלכותא בלא תגא, היינו כמלך בלי כתר, ואינם מנהיגי עלמא, אלא מזיקי עלמא (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' ה'), כי מתגאים על עם דל בחנם, ומולך ומושל עליהם בעזות ובכה, ואין ביכולתם להנהיג בני אדם בדרך הישר, והאדם צריך להתפלל הרבה אליו יתברך שינצל מהם, ויזכה להתקרב אל צדיק אמיתי שיורה אותו דרך האמת איך להתקרב אליו יתברך ואיך לזכות לחיים נצחיים, והעיקר על ידי שאדם יסתכל מה שיש לו ביד, היינו כמה תורה ותפילה זכה להרוויח על ידי הצדיק הזה, ואם זכה להוסיף שיעורי תורה בכל מקומות התורה בהתמדה גדולה על ידי הצדיק הזה, וגם התחיל להתפלל בהתלהבות ולהתבודד עמו יתברך בכל יום, כי אז זה סימן שהוא מקורב אל צדיק אמיתי, ושם ישאר דבוק בכל נימי נפשו, אבל אם אינו יכול לעשות לעצמו חשבון מה הרוויח על ידי התקרבותו אל המנהיג הזה, רק נכנס בו ישות וגיאות שהוא מתפאר שהוא מקורב במקום הזה, אבל מאומה לא נשאר בידו, סימן שהוא מטעה את עצמו ואת אחרים, וחבל לו על כל ההתקרבות שלו, והוא נדמה כמו אלו בני אדם הרצים אחר מי שרץ עם יד סגור, ולכל אחד נדמה כאילו יש בידו מה שהוא צריך, וכולם רצים אחריו, ולבסוף פותח את ידו, ורואים שאין בידו כלום (שיחות הר"ן סי' ו'), ולכן האדם צריך ליישב עצמו היטב מה הוא עושה כאן בזה העולם, ואם הוא עוסק בהשגת התכלית באמת, ואז בוודאי יניחיהו הקדוש ברוך הוא בדרך האמת לאמיתו, ויזכה להתקרב אל צדיקים אמיתיים שיגלו לו אמתת מציאותו יתברך, ויזכה להגיע אל תיקונו הנצחי, והשם יתברך יזכה אותנו להתקרב אל צדיקים אמיתיים באמת, ולזכות לכל טוב אמיתי ונצחי על ידם בזה ובבא לנצח אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת וירא ה'תש"ם

בסעודה שלישית סעודת רעווא דרעווין דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ע"ו המדבר מנכסחון ומפרשת העקידה עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל מגלה נוראות על פסוק מפרשת השבוע בענין עקידת יצחק, (בראשית כ"ב) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם, ועל פי דברי רביז"ל יכולים להבין את כל פרשת העקידה ולהוציא ממנה לימודים נפלאים לכל אדם בכל זמן, ואומר רביז"ל, איתא בתקוני זוהר (תיקון ע') 'מספרא דימינא מוחא חוורא ככספא', הדא הוא דכתיב: "זרע אברהם אוהבי", פירוש, כשאדם מרגיל את עצמו ללכת במדת החסד שהוא מדתו של אברהם אבינו, שזה נקרא ספרא דימינא, צד ימין, אזי מוחו צרוף וזקוק ככסף טהור, ומוחו מאיר תמיד באור גדול מאד, כי מדת החסד והוותרנות, לוותר תמיד להשני ולא להיות קמצן וקפדן על כל דבר, זה מרחיב ומזכך מוח האדם מאד, ונעשה מוחו מזוקק כמו כסף טהור, כי על ידי מדת החסד והוותרנות, הוא גורם שגם מלמעלה מתנהגים עמו במדת החסד והוותרנות, ואזי יש לו חיים טובים ונעימים מאד, כי תמיד יש לו כל צרכו בעתו ובזמנו, ואף פעם לא חסר לו כלום, מה שאין ההולך תמיד במדת הקמצנות והקפדנות, אזי מוחו נעשה קטן ומצומצם מאד, ותמיד צר ומר לו בחיים, כי לעולם חסר לו הרבה, ואף פעם אינו שבע רצון במה שיש לו, ולכן האדם צריך למסור נפשו להגיע אל מדת החסד והוותרנות, שהוא ספרא דימינא, ואזי יחיה חיים טובים ונעימים מאד.

ועכשיו מגלה רביז"ל איך זוכין להגיע אל מדת החסד והימין, ואומר רביז"ל, הנה, בהסתכלות יש אור הישר ואור החוור, דהתפשטות הראות, הוא אור הישר, ובהגיע לראות דבר שחפץ, הוא אור החוור [כי עיקר כח הראות, מחמת שכח הראות הולך ומתפשט ומכה בדבר הנראה, וחוזר הכח הראות, מחמת ההכאה, לעינים, ונצטייר הדבר בעינים, ואז העינים רואין את הדבר הנראה, נמצא, שיש בכח הראות בחינת אור הישר ואור החוור, כי כח התפשטות הראות מעיניו להדבר הנראה, זהו בחינת אור הישר, והכאת הראות בדבר הנראה, שעל-ידי- זה חוזר הדבר לעיניו ונצטייר בעיניו, שעל-ידי-זה עקר הראיה כנ"ל, זהו בחינת אור החוור, שחוזר ושכח הראות לעיניו כנ"ל]: והשם יתברך ברוך הוא אף שאינו נתפס בשום מדה, אך כדי לשבר האזן, נאמר בו גם כן (תהלים קל"ח): "כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק ידע" 'יראה', הוא בחינת אור הישר, 'ממרחק ידע', הוא בחינת אור החוור [כי עקר הידיעה, לידע מה שרואה, הוא על-ידי בחינת אור החוור, שהיא בחינת מה שחוזר הכח הראות לעיניו, ועל כן לפעמים האדם רואה איזה דבר בעיניו ממש, ואף-על-פי-כן אינו יודע מה הוא רואה, כגון כשמעבירין איזה דבר לפני עיניו במהירות גדול, וזה מחמת שלא היה פנאי

שיחזור הכח הראות לעיניו, ויציר הדבר בדעתו עד שידע אותו, נמצא שהדיעה מה שיודע מה שהוא רואה, זה בחינת 'אור החוזר':

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רביז"ל מגלה לנו כאן את סוד הראות וההסתכלות ברוחניות ובגשמיות, כי בגשמיות העין שולח קרן של אור לקראת הדבר הנראה, והאור מכה בדבר הנראה, ומחזיר את הראות אל העינים, ואז השכל מבין מה שראה, וזה נקרא אור ישר ואור חוזר, אור ישר הוא האור שיוצאת מן העין אל הדבר הנראה, ואור חוזר הוא האור שחוזר מן הדבר הנראה אל העין, נמצא ששלימות הראות הוא רק כששניהם מחוברים ביחד, האור ישר והאור חוזר, כי לפעמים יוצא מן העין אור ישר, אבל לא היה פנאי שיחזור כח הראות לעיניו, כגון שהעבירו לפני עיניו איזה דבר במהירות גדול מאד, שבוודאי העין ראה אותו, אבל לא היה מספיק זמן שהאור יחזור לעיניו, וממילא לא הבין השכל מה שראה, ולכן באמת העין רואה תמיד דברים גדולים ונפלאים מאד, אבל מחמת שהכל הולך במהירות גדול מאד, אין זמן להשכל לתפוס מה שראה, אבל הצדיקים ששכלם מזוכך ומטוהר מאד, הם רואים דברים עליונים תמיד מה שאחרים לא רואים כלל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' רנ"ד), ומגלה רביז"ל, שגם ברוחניות יש אור ישר ואור חוזר, ועיקר השלימות כששניהם מחוברים ביחד, כי מלמעלה בודאי מסתכלים על האדם בכל עת ובכל רגע בהשגחה נוראה ונפלאה מאד, אבל עיקר שלימות הראות שהאדם יחזור ויסתכל אליו יתברך בבחינת אור חוזר, ואז נשלם הראות כביכול, ונשפע על האדם כל מה שהוא צריך, וגם לאידך גיסא, כשאדם מסתכל בעיני שכלו אליו יתברך, ומצמצם ראותו להסתכל רק אליו יתברך בכל דבר, אזי כביכול הראות מלמעלה חוזרת ומסתכלת עליו, ומקבל את כל מה שצריך בעתו ובזמנו.

וזהו מה שרביז"ל ממשך ואומר, ודע, שהסתכלות עושה כלי, דהינו גבול וזמן, כי מקודם ראותו הדבר, הוא בלא גבול, ובשרואה הדבר, נעשה לו גבול (ויבא ע"ד): "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן", כי אינו דומה מי שרואה ואוכל וכו', מכאן שסומא אין לו שבע, כי מי שאינו רואה אין לו גבול כנ"ל, ומסקנא דגמרא, מאי קרא: "טוב מראה עינים מהלך נפש", כי בכח הראות, עושה הלוך לנפשו, והוא הגבול: וזהו בחינת מעלת הכטחון, כי הכטחון הוא בחינת הסתכלות, שמסתכל וצופה בעיניו להשם יתברך לבה, ובוטח בו, בבחינת (תהלים קמ"ה): "עיני כל אליך ישברו" כי על-ידי ההסתכלות בכטחון גם כן עושה כלי, דהינו גבול וזמן, כי ההשפעה יורדת מלמעלה תמיד, אך שהיא בלא זמן, כי לפעמים דבר שצריך לו עכשיו, יבוא בשנים או שלש שנים, אך על-ידי

הסתכלות בבטחון, עושה להשפעה גבול זמן, שתבוא השפע בעת זמן שהוא צריך וזה פרוש הפסוק: "עיני כל אליך ישברו", על-ידי-זה, "נותן להם את אכלם בעתו" פרוש: בהסתכלותו בעיניו להשם יתברך, דהינו בחינות בטחון, בחינת: "עיני כל אליך ישברו", על-ידי-זה: "אתה נותן להם את אכלם בעתו" 'בעתו' דיקא, דהינו בעת זמן שהוא צריך כי הבטחון שהוא בחינת הסתכלות, עושה כלי וגבול זמן כנ"ל:

והסביר מוהרא"ש נ", כי ההסתכלות והראות הוא דבר חיוני ממש, שעושה כלי וצמצום של גבול זמן, כי מקודם שמסתכל על הדבר, בוודאי הוא נמצא שם, אבל הוא בלא גבול זמן, ולכן לא שייך שיהיה נתפס אצלו, אבל מיד שהוא מסתכל עליו בראות שלימה, הוא עושה לו גבול זמן, ויש לו כלי שלם בכדי לקבל הדבר בתוכו, וזהו מעלת מדת הבטחון, שהאדם מסתכל בראות שלימה אל הקדוש ברוך הוא, ואז מקבל את כל צרכו בעתו ובזמנו, כי בוודאי השפע של השם יתברך מוכן לרדת תמיד על האדם, אבל מחמת שאינו מסתכל אליו יתברך בהסתכלות שלימה, לכן אינו מקבל את השפע בעתו ובזמנו, ומה שצריך אליו היום, יגיע אליו אחרי כמה ימים ושנים, כי לא הכין שום כלי לקבל בתוכו את השפע, ולכן חסר לו הרבה תמיד, אבל מיד שהוא מסתכל בבטחון חזק אליו יתברך, היינו שמכוון ראותו תמיד לצפות לישועת ה', והוא מבקש ומתפלל אליו יתברך על כל מה שהוא צריך, על ידי זה נעשה מהסתכלותו כלי וצמצום לקבל בתוכו את השפע, ותמיד יש לו כל מה שצריך בעתו ובזמנו.

וכך מפרש רביז"ל את הפסוק (תהלים קמ"ה) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, היינו על ידי שענינו "כל" אליך ישברו, היינו שכל העין מכוון בהסתכלות היטיב אל השם יתברך, על ידי זה האדם מקבל את כל אכלו בעתו, היינו בעת ובזמן שהוא צריך אותו, ואינו מתעכב כלל, אבל בתנאי שיהיה כל העין מחובר ומקושר אל השם יתברך, ואפילו אם לפעמים נתקיים בו אליך "ישברו", מלשון שבירה ונפילה, כי עובר עליו כל מיני משברים וגלים, וסובל צרות ויסורים שונים מכל הצדדים, אם אף על פי כן הוא מכוון ראות עיניו להסתכל רק אליו יתברך, ולא לסמוך על שום בשר ודם, אזי סוף כל סוף ירד אליו השפע במרחב גדול, ולא יחסר לו שום דבר כלל.

וממשיך רביז"ל, וזה בחינת מעלת התקרבות לצדיקים, כי יש בחינת (תהלים מ"ב): "צמאה נפשי", דהינו כמו מי שהוא צמא מאד, ששותה אפלו מים הרעים, כמו

כן גם בעבודת הבורא יתברך, יש בני אדם שהם תמיד בבחינת צמאון, ולומדים ועובדים עבודתו תמיד והם תמיד בבחינת צמאון, כי נפשו שוקקת תמיד לעבודת השם יתברך, אך שהוא בלא זמן ושכל, כי 'לפעמים בטולה של תורה היא קיומה' (מנחות צ"ט), כמה שכתוב (תהלים קי"ט): "עת לעשות לה' הפרו תורתך", וזהו מעלת התדבקות בצדיקים, כי הם עושים גבול וזמן, לבל יהיה בבחינת צמאון: וזה פירוש הפסוק: "צמאה נפשי לאלקים לאל חי", זה בחינת צמאון כנ"ל, "מתי אבוא" ולא יהא בבחינת צמאון, "ואראה פני אלקים", ואראה דיקא, דהינו שאזכה שתהיה העבודה בבחינת ראייה, שאזי הוא בבחינת גבול וזמן כראוי כנ"ל, ואזי אינו בבחינת צמאון כנ"ל:

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה כאן מגלה לנו רביז"ל איך זוכין להגיע אל מדת הבטחון באמת, ולזכות להסתכלות טובה וברורה להשם יתברך, והוא על ידי התקרבות אל צדיקים, כי כל זמן שאין האדם מקורב אל צדיק אמיתי, אזי כל עבודתו הוא בלי גבול וזמן, כי בוודאי לבו בוער מאד לעבוד את הקדוש ברוך הוא, אבל אינו יודע איך וכמה, כי הנה בוער בקרבו לעזוב את כל עניני עולם הזה, ולהיות פרוש לגמרי, והנה נתקרר מהתלהבותו, ונופל חזרה אל כל גשמיותו וחומריותו, כי מחמת שהעלייה היתה שלא כסדר, גם הירידה היא שלא כסדר, והוא נופל בדעתו מאד עד שכמעט מתייאש מחייו רחמנא ליצלן, אבל כשאדם מקורב אל צדיק אמיתי שכבר קידש וטיהר את עצמו מכל הבלי עולם הזה, ויודע איך להעלות את כל הענינים הגשמיים והשפילים אליו יתברך, על ידי זה האדם מקבל דעת ושכל חדש, איך לעבוד את הקדוש ברוך הוא גם מתוך עסקי עולם הזה, ואינו יוצא מתחת גבולי הזמן והצמצום, כי הצדיק מלמד אותו איך לעבוד את הקדוש ברוך הוא גם עם כל הגשמיות שלו, היינו עם אכילתו ושתייתו ושינתו, ומגלה לו איך שאין שום מציאות בלעדו יתברך כלל, ואם הקדוש ברוך הוא ברא את האדם עם גוף גשמי, ושיצטרך להתחתן ולהוליד ילדים ולפרנס אותם, סימן שכל זה נקרא עבודת השם יתברך, ויכולים לעשות הכל עם דביקות נפלא בו יתברך, וכל מה שהאדם יותר מקורב אל הצדיק, וכל מה שזוכה לשמש אותו ביותר, הוא לומד ממנו דרכים נפלאים על כל פרט ופרט של החיים, ואיך לקשר עצמו אל השם יתברך, כי רואה את הצדיק בתהלוכו היום יומיים, ואיך שגם להצדיק יש אשה וילדים ועסקים עם אחרים, והוא מסתדר עם כולם, כי הצדיק מתגבר בכל עת ורגע עם בטחון וחזק ואמיץ אליו יתברך, ומכוון את ראותו להסתכל רק אליו יתברך, ועל ידי זה הוא מליח בכל ענין, ולכן על ידי התקרבותו

אל הצדיק, גם עליו נמשך גבול וצמצום זאת, וזוכה לבטחון חזק בו יתברך ולכוון את ראותו רק אליו יתברך תמיד.

וממשיך רביו"ל, על בן בכל יום ויום צריך התחדשות המחין, כמה שכתוב (איכה ג): "חדשים לבקרים" וכו', וכמה שכתוב: "המחדש בטובו" וכו' [כי חידוש המת, דהינו שזוכה לשכל חדש, ושכלו הלך וגדול בכל פעם, זהו בחינת ראייה כי ידיעת השכל הוא בחינת ראייה, שיודע ומבין הדבר על בוריו, כאלו רואה אותו בעיניו בראייה יפה, וכמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני שניהם", ופרש רש"י: 'על שם החכמה נאמר', כמובא בדברי רבנו כמה פעמים] וככה הראות יש שתי בחינות, כי מי שכח הראות שלו יפה, יכול לראות מרחוק, ואין צריך להתקרב אל הדבר שצריך לראות, אבל מי שאין כח הראות שלו חזק, הוא צריך להתקרב להדבר שרוצה לראות, ולהסתכל בו יפה, כן בעבודת השם יתברך, יש מי שמוחו צח, ויכול להתפלל או ללמד בלי עיון, ויש מי שצריך להעלות במחשבתו מקדם שידבר, ואם ידבר מקדם שיעלה במחשבתו, יהיה הדבור בלא מחשבה, והוא בחינת אחר הדברים, וזהו בחינת מוחין דקטנות, שהם בחינת דינים, ומי ששכלו צח הוא בגדלות המוחין, והוא בחינות רחמים וחסדים כמאמר חכמינו, וזכרנו לברכה (ברכות ל"ג): 'גדולה דעה שנתנה בין שני שמות', שנאמר: "כי אל דעות ה'" ואל הוא חסד, כמו שכתוב (תהלים נ"ב): "חסד אל כל היום" וה' הוא רחמים, כמו שכתוב (שם קי"ב): "רחמיך רבים ה'", אך אי אפשר להתפלל בשכל צח, עד שישוב בתשובה שלימה על חטאיו, כמו שכתוב (דברים ל): "ומל' ה' את לבבך", ותרגמו: 'ויעדי ה' ית טפשות לבך', ובאיזה תשובה נאמר, בתשובה מאהבה, שלא ישאר שום רושם כלל, כמאמר חכמינו, וזכרנו לברכה (יומא פ"ו): "שובו בנים שובבים ארפא משובתם", דקשה שובבים משמע דמעיקרא בלא שום רושם, 'וארפא', משמע שישראל רושם, ומשני, כאן מאהבה כאן מיראה, כי מאהבה אין נשאר שום רושם, ויש לו שכל צח, ויכול להתפלל בלי עיון, ובכל יום ויום יכול להתחדש מחו:

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה ענין של אמונה ובטחון הוא לא דבר שאדם זוכה אליו פעם אחת, וכאילו נשאר באותו מדריגה והשגה תמיד, רק צריכין לחדש את האמונה והבטחון תמיד בכל יום ויום מחדש, ולהמשיך על עצמו אמונה ובטחון חדשה, בבחינת (איכה ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך, שיהיה שכלו הולך וגדל בכל פעם באמונה ובבטחון יותר חזק ואמיץ אליו יתברך, ובכל פעם יצמצם את ראותו רק אליו יתברך, עד שלא יכניס במוחו שום מחשבות אחרות, ואז כפי התגדלות

מוחו, כן זוכה להשגות יותר גבוהות וברורות בהשגות אלוקותו יתברך, כי על ידי הזדככות מוחו, הוא תופס בשכלו רוחניות התורה וסודות הבריאה, עד שנתגלה לפניו כל רזי ונסתרי הבריאה, ואז שכלו הולך וגדול בדביקות השם יתברך, וזוכה להכלל בו יתברך לגמרי, ולכן אשרי מי שזוכה תמיד לחפש בעצמו איפה הוא אוחז באמונה ובטחון אליו יתברך, ומשתדל בכל פעם להכניס בעצמו אמונה ובטחון בו יתברך, כי על ידי זה עולמו יראה בחייו, ויחיה חיים טובים ונעימים באמת.

ומסיים רביז"ל עם הפסוק שהתחיל בה, וזה פירוש הפסוק: ויהי אחר הדברים, פירוש, אדם שהוא תמיד בשוה, שאינו יכול לבוא להתחדשות המוחין, שהוא בקטנות המוחין, שהוא בחינת אלקים, דינין, שזהו בחינת אחר הדברים כנ"ל, והאלקים נסה, הינו לנסות ולהרים את בחינת המוחין דקטנות, שהם בחינת אלקים, זה זוכין, על-ידי בחינת אברהם, שהוא בחינת אהבה, כי על-ידי תשובה מאהבה, זוכין למוחין הגדלות, שהם בחינת חסדים ורחמים כנ"ל, וזהו והאלקים נסה, את אברהם, שעל-ידי בחינת אברהם, מנסין ומרימין את המוחין דקטנות, שהם בחינת אלקים, וזוכין למוחין הגדלות כנ"ל: וזה פירוש הזוהר הקדוש: 'מספרא דימינא מוחא חורא', פירוש: ממדת אהבה נעשה שכלו צח ככסף, הדא הוא דכתיב: "זרע אברהם אוהבי", כי המה נקרא 'זרע אברהם אוהבי', שהיא מדת אהבה, שממדה זאת בא לשכל צח כנ"ל, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רביז"ל מלביש כאן בפסוק הראשון של פרשת העקידה את כל ההשגה הנפלאה הנ"ל, ועל ידי זה נוכל להבין היטיב לעובדא ולמעשה את כל פרשת העקידה, כי זהו כלל גדול בספרי רביז"ל, שבמקום שרביז"ל מפרש איזה פסוק בתוך פרשה, יכולין לפרש את כל הפרשה על פי הקדמה זאת, וכאן מלביש רביז"ל בתוך פסוק הנ"ל, ויהי אחר הדברים וגו', היינו מי שמרגיש עצמו בקטנות המוחין, שהוא בחינת "אחר הדברים", כי אינו זוכה לתפוס את הדברים כמו שהם בצמצום של גבול וזמן, אזי איך זוכים שיהיה "והאלקים נסה" היינו להרים את מדת הדין שהוא קטנות המוחין? והוא על ידי "את אברהם", היינו על ידי מדת החסד והוותרנות, מדתו של אברהם אבינו, כי על ידי שאדם הולך תמיד במדת החסד והוותרנות, ועושה חסד עם כל הבריות, ומאמין ובוטח בו יתברך שלא יחסר לו שום דבר כלל על ידי החסד, אדרבה זה יחזיר את השפע והברכה אליו, בבחינת אור ישר ואור חזור, על ידי זה יזכה להסתכלות יפה וברורה אליו יתברך, ובוודאי יהיה נמשך עליו כל הברכות שבעולם, אשרי לו ואשרי חלקו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת בדבר זה מונח את כל סוד נסיון העקידה ועוצם הזכות שנשאר לעם ישראל לדורי דורות על ידה, וכמו שמזכירים זכות של עקידת יצחק בכל יום ויום, ובפרט בראש השנה, שכל התפלות והתקיעות נתקנו על שם זה, כי כל עיקר נסיון העקידה בא מקטרוג השטן שאמר שלא הזמין אברהם עניים להמשתה שעשה ביום הגמל את יצחק (כמובא בוהר פרשת השבוע), ולכן באמת מובא בספר קב הישר, שצריך כל אדם לזהר מאד בשעה שעושה איזה שמחה כמו נישואין וכיוצא בה, להזמין עניים הרבה ולא לגרש אותם חס ושלום, כי בזה יכול לגרום קטרוג גדול בשמים חס ושלום, ובוה שהלך אברהם אבינו לקיים רצונו יתברך ולשחוט את בנו, בוודאי צמצם את ראותו להסתכל רק אליו יתברך, והראה שהוא מוכן לוותר על הכל בשביל רצונו יתברך, וכן יצחק אבינו שפשט צווארו על גבי המזבח, להשחט על קדושת שמו יתברך, סתם עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי והסתכל אך ורק אליו יתברך, וכמו שמובא במדרש (בראשית רבה פרשה ס"ה ס"י) שאז הסתכל יצחק אבינו בשכינה, ומזה כהו עיניו לעת זקנותו, היינו שנסתמו עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי, וכן המלאכים בכו בשעת העקידה ונשרו דמעות מעיניהן לתוך עיניו וכהו עיניו עיין שם, שזהו בחינת אור ישר ואור חוזר הנ"ל, כי על ידי שהסתכל רק למעלה אליו יתברך, ההסתכלות חזרה אליו, והמשיך השגחה וזכות לעם ישראל לדורי דורות, שיהיה להם פרנסה וישועות וכל מיני השפעות טובות, בבחינת (בראשית כ"ב) ויקח את המאכלת, ואמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה פרשה נו ס"ג) כל אכילות שישאל אוכלים בעולם הזה, אינם אוכלים אלא בזכות אותה המאכלת, כי בהסתכלות זאת של יצחק אבינו הכין כלי גדול ומפואר כזה שיש בתוכו מקום לקבל שפע לכל נשמות ישראל בכל הדורות, בבחינת עיני כל אליך ישברו, שכל ראות עיניו היה מכוון רק אליו יתברך בביטול נורא ונפלא מאד, בבחינת "ישברו" ממש, היינו עד מיתה ושכירה, ועל ידי זה, "ואתה נותן להם את אכלם בעתו", שנמשך לכל נשמות ישראל שהם צאצאיו הקדושים, שפע רב לכל הדורות, ולכן מצינו בדברי חכמינו הקדושים (שבת פ"ט:) שדייקא יצחק אבינו יפדה נשמות ישראל מן הגלות, כי בשעה שיאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם וליעקב בניך חטאו, הם אומרים, אם כן ימחו על קדושת שמך, אבל יצחק אבינו אומר להקדוש ברוך הוא, וכי בני הם ולא בניך וכו', ועוד, כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם - שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו להו חמשין, דל עשרין וחמשה דלילותא, פשו להו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא, דצלויי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לאו - פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תמצא לומר כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך עיין שם, כי דייקא יצחק אבינו יודע איך לדון את כולם לכף זכות, כי יש לו כח

הצמצום האמיתי להבין שהרי הרבה זמן מימי חייהם צריכין לעסוק בצרכיהם הגשמיים, וממילא אין שייך כלל להחשיב להם זמן לחטא עוון, כי דייקא מגודל צמצום ראותו אליו יתברך, יודע היטיב את סוד החיים, ואיך שאדם מוכרח לעסוק בצרכיו הגשמיים ולמצוא אלקותו יתברך גם בהם, ולכן דייקא בזכותו יהיה הגאולה כי יהיה נמשך על כולם אור הדעת הזה ויזכו כולם להכיר אותו יתברך באמת, וכמו שאמר לבסוף, "ואם תמצא לומר כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך" היינו שהקרבתני עצמי על המזבח לפניך וביטלתי כל ההסתכלות שלי אליך, ובזכות זה ראוי שתרחם על כולם, והשם יתברך יזכנו להיות מקורב לצדיקים אמיתיים ולקבל מהם לימדם הנפלא של אמונה ובטחון, עדי נזכה לחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך ולהכליל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

